

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Wiking
 Härad: Elfvärdinge, m. f. Adress: Furåkra, ^{m.} Frisksmäa.
 Socken: Ålgö, m. f. Berättat av: Susanna Erlandsdotter.
 Uppteckningsår: 1941. Född år 1800. i Ålgösocken.

Ämnen: N° 36. Trefot och Vittelkängare.

Ettn. III: 36

Ämne: N° 37. Lyskäring. s. 1-9.
(inkl. 3 t.).

Ettn. III: 37

Uppteckningarna utgöra svar på o-
van bemälda Frågelistor ur
"Atlas över Sveriges Folkkulturer"
av Sigmund Erixon.

Vol. 1.

Sidor: 1-3.

Här till 2. Blad teckningar.

Vol. 2.

Sidor: 1-3.

Här till 1. Blad teckningar.

1.)
 S. k. "Kittelhängare" vete vi inbet
 förekommit i våra orter, ty
 hos oss har man begagnat k.
 treföt av järn att därpå sätta
 sådana kokkärl, som sakna-
 de fötter, då man kokade för
 öppen eld. Men uppåt landet
 i Borstlagen såg jag sådant
 den för 40 år sen, men även
 där förekom treföt. Obs! Men
 vid den tiden var det så att
 man började köpa kokspisar
 av järn mer och mer, och så
 så försvunna både treföt och
 kittelhängare. — Om jag rätt min-
 nes, så var den av den kallade
 "spisarmen" ett järn, som var fäst
 i kinduren, så att det lät sig röra.

(Obs! i en ställe så
 förstår ni!)

Am
 JH

2.)

ACC. N:R. M. 7799:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När den ej gagnades, så kunde den
läggas tvärs kindaren, men sen
vid behöf skjutas fram över Lä-
gan. Jag skall teckna "Spisarmen"
såsom jag minnes den. Se N: 13. 5.
Obs! Jag ber få säga att jag exakt
inte försäga ja och amen till tek-
ningen, jag besåg den där damen fly-
tigt. Vi voro 2. Ballare på "Strampen"
vi köpte mat av fiskerhusbrun för
bröd, smör, potatis och strämmig som
kokades i kitteln, som vi ser hänga
på spisarmen. Vidare vet jag ej att
opp teckna. Hos oss har krefoten
gagnats ända tills kokspisarna
bleva allmänna. Som voro ad l.
slag, rund krefot och triangel-
formad krefot. Se teckning N: 13. 26. 5!

Amn
LH

3.)

ACC. N:R. M. 7799:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dessa krefotingar vara givetvis större och mindre. Till stora kopparkitblar gagnades rund krefot så stor, att den var 16-18. cent i genomsnittskärning s. v. s. tvärsnitt. Teckning n: 14. f. g. visar kärn värd krefot gagnats. Obs! Gjultjerus grepar och gjultjeruskattor på "3. ben" förekomma i samma hus där man hade krefot se teckning n: 14. f. g.!

Obs! Trefota kokkärl vara mycket vanliga hos oss för 50-60. år sedan.

— Men fader F. L. Lantbr: Frank Jansson berättade, att var det s. k. "Luffspanna" vid brännvinsbränning så stod pannan på en stor krefot. Men till s. k. "Tinnurepanna" behändes inbet krefot.

Frank
Jansson

1.)
ACC. NR. M. 7799:4.

Lyskekäring.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I gammal tid fanns inbet kossor
potagen eller elektriset att lysa
sig med de långa vinterkvällar-
na. Man fick till stor del se av
"toldskypet" från den stora, öppna,
spisen. Där man då och då lade
på elden ett "förspar" s. v. s. torr,
kådig fur, som på moderna folk-
språk benämnes Tjörved. Obs! Men
av shockvedsbrasan och löset
blev det för varmt för kvinnor-
na, som sutta framför spisen
och spann, eller männen, som
ryslade med släjd. Se på "Falg-
ljusen och varstapeln" måste gämn-
nas till häglidliga tillfällen.

1902
LH

2.)

ACC. N:R. M. 7799: 5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Så gånade man sig an s.k. "Spring-
sticken" som vora av tall. Man
opprökte en mycket rättklippt tall
sann man kapade i längder 30. tum.
Den barkades kubbarna väl och klip-
des på "agn" i 4-8. lika delar och
befriade dem från kärnan genom
att bortklippa "svallen" (rutan) som
skulle springas. Rutan späntades
i 1. cm. tjocka s.k. "Springkavlar" dock
på agn med nya. Dessa "kavlar"
springades med vanlig täljemin
i stickor 2-3. millimeter tjocka.
och hopbands med små vridna vid-
jor "Tre fjög" (60 styck) i varje band,
som benämndes "sticketärvel". Jag
minnes, som pojke hur man för förs-
de sådana kärvar och torrade dem på

Amund

3.)

ACC. N:R. M. 7799:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"nugen" i 50-tal och mer, men vi gagnade
ej stickorna till "Lype" utan till "bras
händare". Hos min farbror Nils har
jag sett en äldrig "Lypekärning" se
teckning nr 15. B. Det var en skällning
av trä, som hade en liten träplatta
till fot. I denna var anbrakt en liten
4-kantig stolpe, som hade en $\frac{1}{2}$ tum
bred springa i vilken en 4-kantig spjä-
la sköts upp eller ner. Öppill hade spjä-
lan en liten järnklycka i vilken ett par
stickor fästes åt gätgen, och så strök man
av skarnet med "Brännakappen" och
lät det falla i en järngryta i litet vatten.
Genom en liten skruv kunde listan
höjas eller sänkas. Mormor sad, att
en annan "Lypekärning" var en "Lerbland"
med en horisontal spricka i och smeta-
des vid kindarens. I sprickan rättes stickor
på somnad ställ.

1892

ACC. N:R. 7799:7.

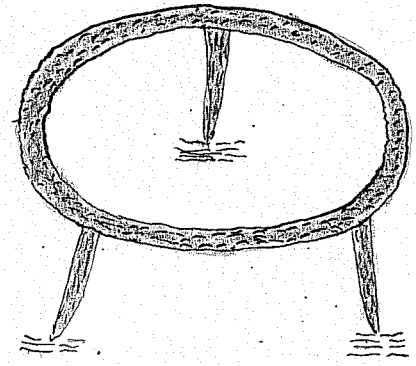
Landskap: Småland.
Härad: Uppvidinge, m. f.
Socken: Ålgö, m. f.
Uppteckningsår: 1941.

Upptecknat av: Carl Wikberg
Adress: Furåkra, Kråksmåla.
Berättat av: Susanna Erlandsdatter, m. f.
Född år 1900. i Ålgö socken.

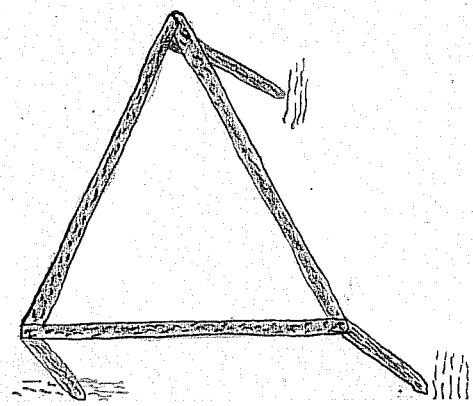
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

N° 13. F. "Spisarm"
(Kittelhängare)
sedd hos fiskaren Per Olav i
Rostkagen.
40-årig minnesteckning

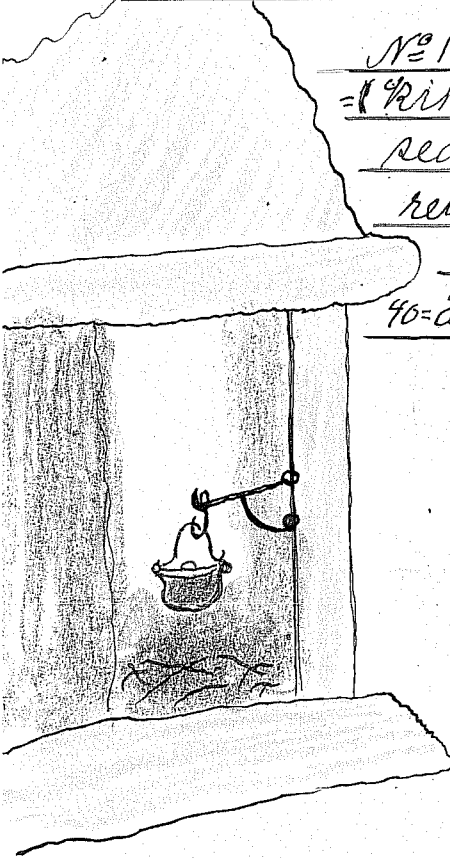
N° 13. Ib. Rued "Trefot"

N° 13. V. "Triang"
efornd Fofaring

Am
J 44

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7799:8.

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Wiking.

Härad: Uppvidinge, m. f.

Adress: Turåkra, "Kråksväst."

Socken: Ålgö, m. f.

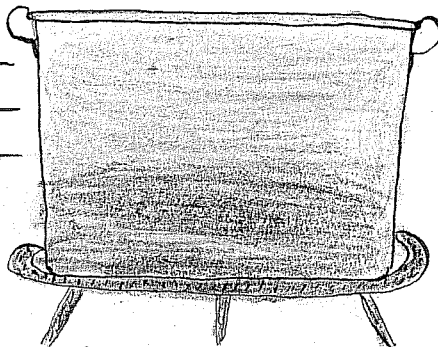
Berättat av: Susanna Erlandsdotter m. f.

Uppteckningsår: 1941.

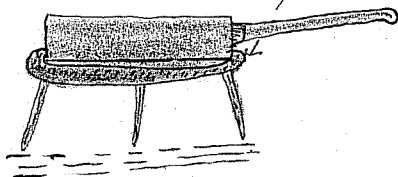
Född år: 1800. i Ålgö, m. f.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

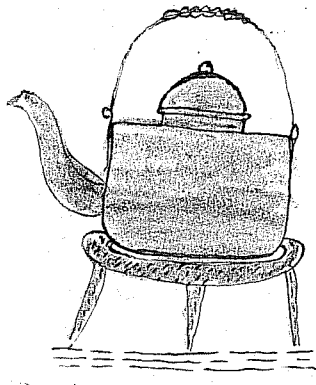
N° 14. G. Stor
Koppkittlet
på Trefot.

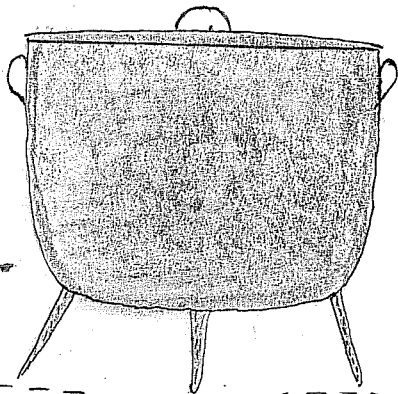
N° 14. G. "Stekpanna" på
"Trefot"

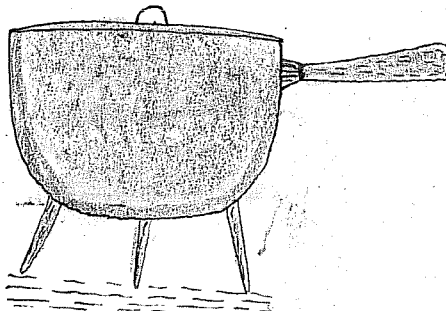
N° 14. G. Kaffekittel
på Trefot.

N° 14. A. Gjultjärns-
gryta på 3. ben.

N° 14. A. Gjultjärns-
potta på 3. ben.

Skriv endast på denna sida!

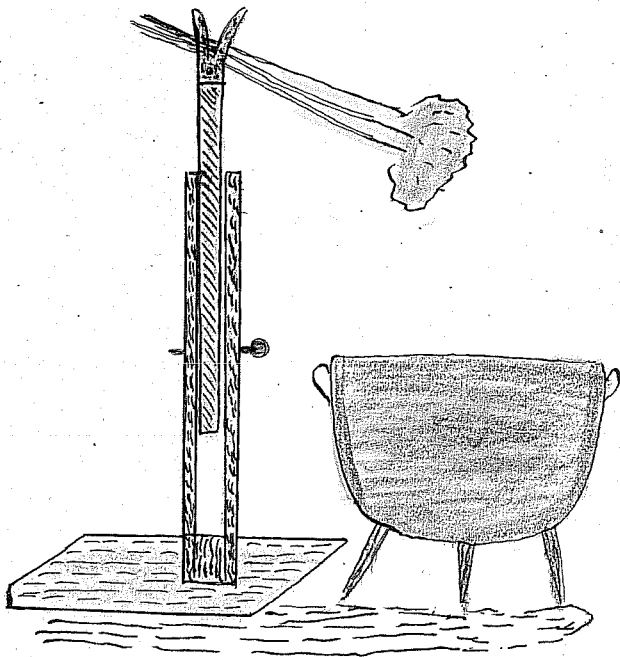
W. W.

ACC. N:R. *M. 7799:9.*

Landskap: *Småland.* Upptecknat av: *Carl Wiking*
Härad: *Elfsvidinge, m. f.* Adress: *Turåkra, "Kråksmåla"*
Socken: *Björkby, m. f.* Berättat av: *Susanna Erlandsdatter*
Uppteckningsår: *1947.* Född år *1800.* i *Björkbysocken.*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*N° 15. "G" "Lynkärning" sedd för 55 år sen hos
Farbror Nils i Björkebo, Björkbysocken.*

Skriv endast på denna sida!

Wiking